

és cultust, a hajózást, ruházatot, fegyverzetet és a harcot, továbbá Odysseus házáat írja le; az utolsó fejezet a homerosi lelki világot tárgyalja.

Csak *geográfiai* rajzok vannak e művecskében, de ez a szerző fölfogásával függ össze; e szerint a segédkönyv nem képes könyv (Hilfsbuch zur Odyssee p. VII.) eg.

*

Wie erziehen wir unsern Sohn Benjamin? von Dr. Adolf Mathias.

Hatodik kiadás. (München, 1907. C. H. Beck kiadása, XVI+297 lap, Ára füzve 3 márka).

Erről a minta-könyvről beérhetném ennyivel: «Írta Mathias s tíz év alatt hat kiadást ért el.» Ámde annyi élvezettel olvastam végig, hogy szíviesen írok róla behatóbban, abban a meggyőződésben, hogy jórávaló ismeretséghez juttatom olvasóimat.

Mintha nem is német ember írta volna! A hirhedt vaskalapos és száraz előadás helyett, bárhol is lapozgassunk ebben a könyvben, egy nagy és erősen érző szívnek, egy tapasztalt s kiforrt elmének becses megnyilatkozásaival találkozunk. A jórávaló és kipróbált pædagogiai tanácsoknak valóságos kincsesbányája ez: s ez a minden lapon megnyilatkozó végtelen szeretete a gyermeknek nem is magyarázható meg másként, mint hogy az apai tanácsadó lelki szeme előtt állandóan ott lebegtek saját gyermekei. Értem, hogy ez a könyv a legmagasabb körökbe, az uralkodó családba is eljutott és hogy japán nyelvre is lefordították, ami a mai körülmények között legalább felér egy európai nyelvre való fordítással. Becsét fokozzák egyrészt a megbízható tárgyi ismeretek és adatok, melyek az olyannyira lábrakapott pædagogiai dilettantizmust merőben kizárják, másrészt a választékos nyelv, mely tolakodás nélkül szövi be alkalmilag a költők és bölcsek aranymondásait; ékesszóló, de nem fecsegő s teljesen mellőzi a tudákos, de a nyugodt olvasást zavaró széljegyzeteket és utalásokat. «Ein Buch für deutsche Väter und Mütter» teszi hozzá a szerző a címlapon: s könyve valóban hazafias mind gondolkodás és érzés, mind pedig a hivatkozott egyéniségek dolgában, amennyiben a német irodalom és tudomány szellemi óriásait állítja az olvasó szeme elé.

A könyvnek másik erőssége, hogy gazdag gyakorlati példákban és esetekben s súlypontját a szülők nevelésére helyezi. Így azután természetes, hogy szóvá teszi hibáikat (158, 207. l.) s nem egy oly közkeletű, de immár fel sem tűnő visszásságra utal (53—6., 118—20., 136. l.), melyek közvetve a gyermekeket is téves útra terelik. Jellemző, hogy ismételten szól a nénik, bácsik, nagymamák stb. illetéktelen és zavaró beavatkozásáról a nevelés komoly munkájába, mint

ahogy általában a nőkről vallott nézetéi (54. lap) nem túlságosan feminista-izűek.

Tartalmitlag a szerző 23 fejezetben foglalkozik fiatal hősével, akit a bölcsőtől kamaszévein túl kísér, miközben szóvá teszi mindazt, amire egy gondos szülőnek gyermeke nevelésénél ügyet kell vetnie: a játékot s vérmérsékletet, akaratot és jellemet, büntetéseket és jutalmazást; az olvasmányok megválasztását és az egészség megóvását; a gyermek udvariasságát és jámborságát; a pályaválasztást és a természet szeretetét stb. stb. Jóllehet mindebben természetesen sok közismert anyaggal találkozunk, a bölcs megválasztás, logikai összefüggés és a kellemes előadás mindvégig lebilincselik az olvasót. Izeltűl álljon itt csak néhány eszme és fejtegetés, melyek alkalmasak a szerző állásfoglalásának s szókimondásának jellemzésére s részben elütnek a közfelfogástól. A testi fenytésről több ízben szól (90., 91., 94., 109—111., 126. l.), nem ítéli el feltétlenül, sőt makacsság és hazugság ellenében Locke-kal együtt üdvös eszköznek vallja; mégis az «Ohrfeige» csunya szó kelleténél gyakrabban fordul elő. Fiúknál nagy fontosságot tulajdonít a szellemi és lelki bátorságnak és esküdt ellensége a testi és lelki kényeztetésnek (nyalánkságok, majomszeretet); az egészség megóvásánál a természetes és mértékletes életmódot, a szabad levegőn való tartózkodást s a hideg víznek minél gyakoribb alkalmazását ajánlja, de óva int attól, hogy megfeszített szellemi munka után mintegy ellenszerű túlságos testi mozgást alkalmazzunk, mert ez utóbbinak hatása is kimerítő. A család és iskola viszonyának megbeszélésénél sok olyan, látszólag mellékes, körülményt említ, melyek az iskola javára hangolnak. Az eredménytelenség jelenségét pl. azzal az aprólékos, de fontos kérdéssel vezeti be, vajjon a gyermeknek van-e otthon olyan alkalmatossága, ahol zavartalanul dolgozhat? Nem híve az ú. n. korrepetitori rendszernek, mely a legtöbb kényelmes szülőnek pædagógiai mentsvára és szinte csábítóan adja elő az olyanpíra rettegett osztályismétlésnek előnyeit a tanuló jövőjére. De nem folytatom, mert amúgy sem meríthetem ki összes jó oldalait.

Könyvünk, mint már említém, első sorban a szülőknek van rendelve, akikre mély benyomással lesz s meg fogja őket győzni arról, hogy a gyakorlati nevelés munkája egyike a legnehezebb vállalkozásoknak, melyet sohse lehet «kitanulni.» S valóban ezek a jóra való tanácsok mitsem érnek, ha a szülőben nincs meg az akarat és a képesség megvalósításukra. Ez a két pólus a szülői lelkiismeretben összpontosul, mely a mi viszonyaink közepette elsőben szorúl melengetésre és mélyítésre. Üdvös munkát végezne az, aki a Matthias könyvének magyar párját megírná, avagy azt viszonyainknak megfelelően magyar szellemben átültetné.

Kemény Ferenc.